

Újpesti Helytörténeti Értesítő

1994. január

1. szám

Kedves Olvasó!

A gazdag újpesti sajtótörténetben egyedülálló kiadványt tart Ön most a kezében.

1877 óta — amikor az első újpesti sajtótermék, az ÚJPESTI ÉRTEŚÍTŐ az akkori olvasó kezébe került — több mint százféle újság, hetilap, folyóirat szolgálta az újpestiek informálását, de nem volt példa arra, hogy helytörténettel foglalkozó, szakmai kiadvány napvilágot lásson. Nagy öröm számomra, hogy az 1992-ben létrehozott Újpesti Helytörténeti Alapítvány gondozásában először megjelenő ÚJPESTI HELYTÖRTÉNETI ÉRTEŚÍTŐ — reményeim szerint magas szakmai színvonalon — kéthavonkénti gyakorisággal informálja majd Újpest történetét hivatásszerűen kutató, oktató és gondozó szakembereket. A kiadó és a szerkesztő számít azoknak a polgártársainknak a figyelmére is, akik a város múltja iránt érdeklődő emberek, igénylik az érdekes, hiteles, eddig még nem ismert vagy nem közismert híreket Újpest múltjából.

Meggyőződésem, hogy ezt a kiadványt eredményesen forgathatja pedagógus és diák, várospolitikus és lokálpatrióta, egyszóval mindenki, aki újpestinek érzi magát.

Kívánok Önnek kedves Olvasó sok örömet, hasznos ismeretszerzést és közreműködést szülővárosunk történetének közös megismeréséhez.

Hock Zoltán
alpolgármester,
az Újpesti Helytörténeti Alapítvány elnöke

A tartalomból:

- Jegyzőkönyv 1833-ból, a megyeri kápolna működtetéséről...
- Újpest eredete, 1831.
Német nyelvű feljegyzés a kezdetekről...
- Adalékok gróf Károlyi István életrajzához.
- Egy emléktábla avatására...
Dr. Újszász László emlékezése.
- Üdv az Olvasónak!
Az I. világháborús emlékmű talapzatába rejtett üzenet szövege.
- Helytörténeti hírek...

Még a régi újpestieket is meglepheti a fenti fotó. Kevesen ismerik, kevesen tudják, kit ábrázol. Ki tudja hol áll és ki készítette? (Fotó: Hirmann László)

Jegyzőkönyv 1833-ból, a megyeri kápolna működtetéséről

Tekintetes Nemes Pest, Pilis, és Solt törvényesen egyesült Vármegyékben helyzetett Méltóságos Nagy Károlyi gróf Károlyi István Úr, Csász. Kir. Kamarás Ő Nagyságának Főthi Uradalmához tartozó Káposztás-Megyeri Pusztán lévő Istvány Hegyi Szőlő Birtokosoknak 1833 esztendő Kisasszony hava 5-én tartott üllések jegyzőkönyvének kivonatja.

1-ször Előadatott a Szőlő Birtokosoknak azon óhajítások, hogy a mindenütt bevett szokás szerint ezen Istványhegyen egy kis Kápolnácska építtessék, ez Szent István Apostoli Királyunk ünnepén a Római Katholika Anya szent Egyház szertartása szerint felszenteltessék és é nap a Szőlőhegy ünnepéül Mtgos Nagy Károlyi gróf Károlyi István Csász. Kir. Kamarás Úr Ő Nagysága emlékére örökre állapíttassék meg, szükséges lévén, hogy a Szőlő Birtokosok ezen Kápolnácskának jó karban lévő fenntartását, s a minden esztendőben tartandó Isteni szolgálat költségeit magokra vállalják, – melyere a Szőlő Birtokosok közakaratókjából

Végeztetett

Keresztényi köteleseket látják telyesülve lenni a szőlő birtokosok ezen Kápolnácskának építésével, magokra vállalván most, és jövődre magok, és Örököseikre nézve ezen Kápolnácskának örökre jó karban leendő fenn tartását, olly formán, hogy minden szőlő tulajdonos a birtoka mennyiségéhez mérsékelt arányban az előadandó mindenmű költségeket viselni tartozzon, sőt jövődében minden adás vevésnek is csak ezen kötelesség mellett téteshessenek, – Szent István Apostoli Királyunk napja öröm ünnepek legyen, mellyben évenként Isteni szolgálat tartassék, ezen Kápolna jó karban leendő fenn tartása bátorságául pedig a kerületbeli Főtisztelendő Római katolicus Esperes Úrnak ezen Jegyző Könyvi kivonat a Jegyző Tabuláris Ügyész Gozdsu Emánuel, és Hegy mester Müldenberger Márton Urak aláírások alatt az Istványhegy szokott élő pecsétjével megerősítve kiadni rendeltetik.

Költ mint fellyebb.– Kiadta Gozdsu Emanuel mp.Jegyző és Szőlő Közirtokos– Müldenberger Márton Hegy mester mp.

L.S.

Hogy ezen másolat a maga Eredetivel tökéletes összhangzásban legyen, bizonyítja.

Posonyban 1833-ik esztendői sz.Mihály havának 20-ik napján.

Medgyesy János s.k.
váczi püspök Titoknoka

A jegyzőkönyv 1833-ban készült, tudomásunk szerint az első (eredeti) dokumentum ebből az időből, ami Újpest első római katolikus templomának építésével foglalkozik. A közlés az eredeti, változtatás nélküli szöveg.

Újpest község eredete

Amikor 1831-ben a dühöngő kolera egész Európát rémületbe ejtette, ennek a településnek alapjait Müldenberger Márton serfőzőmester rakta le, aki szerencsétlen események következtében Szentendréről Pestre költözött, s akinek a földesuraságtól engedélye volt, hogy itt a homoksivatagban, ahol semmi más, mint homokbuckák voltak, egy serfőzőházat építtessen, és ezzel ő vetette meg az alapokat. Ez a Müldenberger Márton, aki Budafokon, Pest megye pilisi járásában született 1786. október 28-án, borkereskedő fia volt. 1811-ben költözött át Pestre és tett polgári esküt, hogy kereskedést űzhessen. 1816-ig maradt Pesten, majd ugyanezen évben mint serfőző, Szentendrére költözött át. Ott nyomorúságos körülmények között 1830-ig vergődött, majd minden vagyonától megfosztva, pesti házába költözött vissza, átadva magát a sorsnak és az isteni gondviselésnek.

Leike vágyott arra, hogy a serfőzést – mint az ő eredeti foglalkozását és amelyet első megélhetési forrásának tekintett – űzhesse, de anyagilag túl gyenge volt ahhoz, hogy egy nagyobb üzemet átvehessen. De mivel a szükségben a szellem magát továbbsegíteni igyekszik, így Müldenberger Márton is benyújtotta kérelmét a nagyságos földesúrnál (Károlyi Istvánról van szó - a szerk.), hogy a káposztásmegyeri pusztán, a pesti majorosháza mellett, ahol csak homok volt és egy fűrészmalom állt, csekély bérért egy kis serfőzdet emelhesse. Az volt a reménye, hogy ez Pest mellett van, és a megélhetését meg fogja találni. Tevékenységét folytatta annak ellenére, hogy az ezévből dühöngő kolera a lelkeket nyomasztotta.

Kérelmét a földesuraság 1831 február havában elfogadta, s meglepetésére engedélyt kapott 50 forint értékben egy serfőzde létesítésére. Az akkori udvarbíró (ispán, intéző?) von Brunektól átvette a három évre szóló szerződést, és ezután Müldenberger Márton haladék nélkül hozzálátott a kis üzem megépítéséhez. Fából csak egy csúrt épített magának, egy serfőzdet a legszűkösebb állapotban, Isten segedelmére és a maga fáradhatatlan szorgalmára alapozva. A kis üzem hamarosan létrejött úgy, hogy 1831. április 2-án az ott termelt sört kimérte. Már kezdetben ott jól feltalálta magát. A kolera miatt azonban a sörfogyasztás teljesen megszűnt, az üzem majdnem tönkrement, ön magát már a pusztulás útján hitte, de az Isten megsegítette, hamarosan változott helyzete, és felcsillant a remény arra, hogy ismét eredményes lesz, mert az északról délre elhaladó utazók jelezték, hogy felvirágzása megalapozott lesz.

Még ugyanebben az évben a nagyságos földesuraság a Szent István hegyi szőlőteleket - 270 negyednyit - bérbeadott, és az udvarbíró von Brunek úr által

32 évre szóló szerződést bocsátott ki, amely ismét egy új vígasz volt számára, ugyanis tudta, hogy a környék sok embertől látogatott lesz, ezért az ő gyarapodása is megalapozottá lesz.

Hogy céljához közelebb juthasson, 1932-ben kibérelte 3 évre a pesti majorosházat és 1832. április 24-én oda is költözött családjával, mivel magának és hozzátartozóinak a serfőzdében nem volt lakása.

Számos tehetősebb pesti polgár vett magának Szt. István hegyen telket szőlőtelepítésre, abban a reményben, hogy fáradozásuk ki fog fizetődni, és a befektetett pénz jól kamatozik. Akkor ők vallásos indítékából és Mildenerger Mártonnak, mint hegybírónak közreműködésével — és a nagyságos földesúr segítségével — 1833-ban Szent Istvánnak kápolnát emeltek. A gróf úr Őkegyelmessége mint keresztapa, egész családjával és valamennyi tisztviselőjével a szentelésen jelen volt, Ő grófi kegyelmessége ebédet is adott a tisztviselőknek és a telkesgazdáknak Gallik Antal úrnál, a káposztásmegyeri majorság akkori udvarbírájánál. A telepesek azonban csatlakoztak reményeikben, mivel a hitvány homokdombokra súlyos áldozatok árán telepített szőlők közül sok már a pusztulás útján volt.

Mildenerger Márton egyszercsak egyedül találta magát a pusztán, távol a társasági élettől, attól, amihez ifjúkora óta szokva volt. Úgy gondolta, hogy rábeszéli az uraságot: adjon bérbe házhelyet zsidó családoknak, hátha azok betelepülése felpezsdíti a gazdasági életet.

1835-ben a Löwy fivérek kérelemmel fordultak az urasághoz, engedélyt is kaptak, így 1835-36-ban állt már a második ház is a pesti Steiner Jakab építőmester által megépítve. A három éves bérleti idő lejártával Mildenerger kérte a szerződés hosszabbítását, amelyet évi 130 forint bérleti díjért 1854-ig az uraság által meghosszabbíttatott, ezért magának több házat és egy serfőzdet épített. 1836-ban Neuschloss Bernát kérelmét is elfogadta az uraság, így ő is megépítette a házát 1837-ben. Alig készült el a három ház, amikor ismét szerencsétlenség történt, ugyanis 1838. március 14-15-én a nagy árvíz összedöntötte Mildenerger Márton házát nyolc szobával, négy konyhával, a főzőházzal, istállóval együtt. Így kénytelen volt családjával együtt a szőlőbe menekülni, és két hónapig Maknay úr házában lakni.

Az árvíz során a Löwy testvérek háza is erősen megsérült, de közel sem annyira, mint Mildenergeré. Mildenerger Márton ezt a csapást úgy fogadta, mintha többé nem lenne mód a talpraállásra. Felesége, három kiskorú gyermeke és az áradástól megmentett csekély vagyona volt mindene. Apai örökségéből azonban ismét építeni kezdett, a szabad ég alatt állította fel a serfőző üstöket, így indítva ismét az üzletét.

Az örökség azonban hamar kifogyott, ezért több ezer forint kölcsönt kellett vegyen. *Őgrófi kegyelmessége Károlyi István, mint jóságos földesúr, annyira kegyes volt irántam, hogy a szerződést 1860-ig meg-*

hosszabbította, amely jótéteményéért hálámat fejeztem ki és imádkoztam a Mindenható Istenhez a grófi ház javáért.

A pusztító árvíz után számos család telepedett itt meg. Mégpedig Farkas István Fótól, aki asztalos volt, Kirchknopp kőfaragó Liszkéről, Hanos István asztalos Palotáról, Hoffmann József molnár Pestről, Szász István csizmadia Pestről, Markovits János mészáros Palotáról. 1839-ben megtelepült Mészárovs Mátyás Pestről. Ebben az évben megépült a zsinagóga is, mégpedig Löwy és Neuschloss által. A temetők is kiosztattak az uraság által, a katolikust Szép Mihály dunakeszi plébános szentelte fel. 1840-ben ide települt N. Antal kőműves-pallér Fótól, Schvarz zsidó Palotáról, Bognár István Pócsmegyerről, Firinger Ferenc, Lengyel István Palotáról, Csonka András Palotáról, Ringeisz Tamás bognár Pestről, Paulovits Ignác Isaszegről, Megyeri Antal jegyző Valkóról, Adler Mari zsidó nő, Fleischel zsidó nagykereskedő Pestről és Frommer Dávid. 1841-ben építette a szép nagy házat a Palotára vivő úton Janisch újságíró úr, a Duna mellett pedig Strebner Joachim zsidó, Pestről. Ebben az évben Mildenerger vallásos buzgóságból és telepes-társai iránti szeretetből kérelmet nyújtott be a földesúrnál egy kis templom építésére. A jószágfelügyelő Burg Károly útján ezt engedélyezték, sőt telket és 6000 db. téglát is kiutaltak. Ezen kívül az uraság 40 váltó forintot ércben adományozott az iskolamester szálláspénzére. Ezzel együtt (Károlyi István) felhatalmazta Mildenbergert, hogy egy tanítói és egy jegyzői állásra hirdessen pályázatot, aminek elbírálására 1841. szeptember 16-án került sor. A templom építése Mildenerger mint gondnok és Farkas István mint ellenőr vezetése alatt augusztus 22-én kezdődött meg. Az alapkövet Szép Mihály plébános úr, az uraság részéről pedig Burg Károly intező jelenlétében tették le, az utóbbi pedig 1 dukát természetbeni adománnyal járult hozzá az építéshez.

Adakoztak még: Hutiray Sándor ügyvéd 2 forinttal, Mühr Ferenc számvevő 2 forinttal, valamint még mások az alkalmazottak közül. A templomot Steiner Jakab kőműves-pallér és Procska János ácsmester Pestről vállalták felépíteni. Ez a templom már 1841. november 1-jén kész lett annyira, hogy ugyanaznap Mindenszentek ünnepén már istentiszteletet tartottak, bár pap nélkül, mert Masztera János rendes főtanító és a jegyző elmondták az imákat, a közösség pedig énekelt. A templom tehát Mildenerger Márton bölcs vezetésével és Burg Károly intező 200 Ft kölcsönével megépült.

A fent közölt leírás valószínűleg 1845 után keletkezett. A főtí HISTORIA DOMUS-ban azonosított kézírás alapján írja Holló Mihály, Fót első plébánosa volt. A leírás csonka, a folytatás már nem található. A német nyelvű, kézírásos anyag magyar fordítását a HUNGAROGENS Iroda készítette.

Násfay-Niedermann László:

Adalékok Károlyi István gróf élettörténetéhez

A főtí — világviszonylatban is ismert — művészi templomot építtető Károlyi István családja abból a KAPLONY nemzetségből ered, amely honszerző fejedeimünk, Árpád bejövetelekor első foglalás jogán nyerte nemzetségi birtokát.

E nemzetség úgynevezett Károlyi ága a mai Szatmár vármegye területén telepedett meg. Idők múltával több család vált ki e nemzetségi ág-közösségből, név szerint: a BAGOSSY, a CSOMAKÖZI, a KÁROLYI, a VADAY és a VETÉSSY család. A KAPLONY nemzetség Károlyi ágának okiratilag kimutatható első név szerinti őse JÓZSA, akit 1150-1180 között, mint élő említenek a sárguló okmányok.

A nemzetség tagjai közül SIMON mester, aki az 1322-1349-es évek között élt, veszi fel először a DE KARUL (KÁROLYI) nevet. Ezidőtől kezdve állandósul a KÁROLYI családi név.

A nemzetségi törzsbirtok, az ősi monostor — KAPLONY, valamint az előnevet adó Nagykároly nagy része — a legutóbbi időkig a Károlyiak birtokában volt. A Károlyi család tagjai közül a báróságot MIHÁLY (1585-1626) kapta II. Mátyás királytól, az 1609. december 11-én kelt oklevél szerint. A család grófi rangját br. Károlyi Sándor (1669-1743) nyeri III. Károly királytól, az 1712. április 5-én kelt oklevélben, annak személyes érdeméül, hogy a szatmári béke szentesítését és törvénybe iktatását tengernyi nehézségek között tető alá segítette és ezzel a magyar alkotmányt megmentette. E kiváló egyéniség dédunokája KÁROLYI JÓZSEF gróf (1767-1803) iskoláit Vácott kezdte meg, majd később az egyetemi tanulmányokat Pesten folytatta és Bécsben fejezte be. Közpályáját a helytartótanács titkáráként kezdi meg, rövidre rá kamarás, majd a budai országgyűlés megbízásából a hitlevelet viszi II. Lipóthoz Frankfurtba, és hozza meg tőle a választ. 1789. február 8-án a bécsi Szent Mihály templomban oltárhoz vezeti gróf WALDSTEIN-WARTENBURG ERZSÉBET-et (1769-1813), az 1606-os bécsi béke aláírójaként szereplő, és az 1635. évi 93-as törvényekben honfiúsítást nyert WALDSTEIN ÁDÁM egyenesági leszármazottját. E megkötött házasságból következő nagy kort megért gyermekek születtek:

- 1.) MÁRIA (1793-, férje KÖNIGSEGG FERENC gróf 1811-től)
- 2.) ISTVÁN (1797-, a főtí földbirtokos, első felesége gr. DILLON GEORGINE, második felesége gr. ESTERHÁZY FRANCISKA, harmadik felesége báró ORCZY MÁRIA)
- 3.) LAJOS (1799-, felesége gr. KAUNITZ-REITBERG FERDINANDA)
- 4.) FRANCISKA (1800-, férje gróf SZTÁRAY ALBERT)

5.) GYÖRGY (1802-, felesége gróf ZICHY KAROLIN)

6.) JOZEFA (1803-, férje gróf TRAUTMANNSDORFF-WEINSBERGER JÓZSEF)

A szülők házasságát a kortárs KLOBUS'CHKY PÉTER így méltatta: „minden házásoknak nagy példájára szolgáló, Istenben való erős bizodalomnak, békességes tűrésnek és az egyházhoz való megmásolhatatlan szeretetnek élő példája volt életük.”

Az atya gróf KÁROLYI JÓZSEF 35 éves korában súlyosan megbetegszik és 1803. április 3-án Bécsben eltávozik az élők sorából. Utolsó óráiban tollba mondja végakarátát, melyben először lelkére köti gyermekeinek: „az én fiaimat és leányaimat, akiket most kisdied korukban el kell hagynom, igen kérem: Istent és a keresztény hitet szemeik előtt hordozván a királyhoz és az országhoz hívek legyenek...” Az atya halála után rövidesen felbontott végrendelet az özvegynek gyám-társául az elhunyt kedves sógorát gróf KOHÁRY FERENCET nevezi meg. A később ugyancsak fiatalon elhunyt anya gyermekei számára maga helyett fivérét, gróf WALDSTEIN EMMANUELT jelölte gyámul. A nevezetes végrendelet hatodik pontja különösen figyelemreméltó: „gyermeküket magyar hazánkban nevelje, hogy magyar légkörben, magyar szokások között növekedve, első gyermekségüktől fogva vérükké és testükké váljon a hazaszeretet, a koronás királyhoz való hűség, és a keresztény vallásos érzés...”

Az életből eltávozott atya akaratát teljesítendő az özvegye a család állandó lakását Bécsből magyarországra teszi át. Ezentúl legtöbb idejét a pesti Egyetem utcában lévő Károlyi házban tölti a család. KÁROLYI ISTVÁN gróf is innen látogatja a kegyesrendi atyák pesti tanodáját és az egyetemet. Katonáskodás idejét nagyrésztben a Lichtenstein huszárezred keretében tölti, mint huszárkapitány kilép a hadseregből és diplomáciai pályát választ. A befolyásos METTERNICH herceg Párizsba küldi őt, gróf APPONYI ANTAL nagykövet mellé. Párizsi tartózkodásának idején a Szent Rókus templomban egy hajnali misén pillantja meg először DILLON GEORGINE grófnőt. Röviddel ezután a közös ismerősök bemutatják egymásnak őket. A kölcsönös érdeklődést csakhamar a legmélyebb rokonszenv váltja fel. Gróf Károlyi István kiskorúsága miatt, házasságához gyámi engedély szükséges. 1820. május 20-án a költőien bájos Szt. Rókus templomban — első találkozásuk színhelyén — vezeti oltárhoz GEORGINE-t, ki mesésen gazdag, és a nagy POLIGNAK herceg unokahúga. A vele kötött házasság révén — a párizsi palotától kezdve a martinique szigeti cukornádültetvényekig — figyelemre méltó vagyon jut a KÁROLYIAK birtokába.

Párizsi tartózkodása alatt kapcsolatba kerül az akkori francia irodalom, tudomány és művészet számta-

lan művelőjével. Ismerősei közé tartoznak többek között CHATEBRIAND, de MAISTRE, BONALD, FRAVASIMEUS, LAMARTINE, de különösen MONTALAMBERT gróffal köt belső barátságot. Ismételt felkeresik egymást, sőt MONTALAMBERT később, főtí magányában is többször meglátogatja. Külföldi tartózkodása után, a reformkor idején visszatért hazánkba. A nemzet ezidőben kezd öntudatra ébredni. Gróf KÁROLYI élénken kapcsolódik bele az itthoni friss vérkeringésű életbe, az 1825-ös reform országgyűlésen szólal fel először nyilvánosan. Széchenyi köréhez csatlakozik, fivéreivel együtt mindenben támogatja a „legnagyobb magyart”. Az Akadémia, gazdasági egyesület, gőzhajózás, lóverseny, a Láchid, a kaszinó életrehívói között — elsőként — találjuk. E nem mindennapi egyéniségű férfiú legegényibb alkotása azonban a főtí templom építtetése és a kastély befejezése a körülötte elterülő dendrológiai ritkaságokkal bővelkedő park létesítése, nemkülönben a családi könyvtár átszervezése, kibővítése és állandó gyarapítása. E könyvtár hamarosan országhatárokon túl is híressé vált. Az itt böngésző megtalálhatta a régi és újabb egyházi, tudományos és szépirodalmi klasszikusok minden jelentős művét. A francia nyelvterület könyvészetének, a maga nemében párját ritkító gyűjteménye gyönyörködtette a hozzáértőt. De nem volt kevésbé gazdag és értékes az egyházi rész sem: az egyházatyák latin és modern nyelveken megjelent összes művei mellett a hittudomány, egyháztörténet és egyházi szónoklás is, felette dúsan volt képviselve. Egyházi vonatkozásban hosszú ideig a főtí könyvtárat tartották hazánkban, minőségre és mennyiségre is a legértékesebbnek.

Csodálatos az élet folyása! A főtí birtokon néhány évtizeddel előbb FEKETE gróf hódolt az akkori enciklopédisták irodalmi divatjának, és VOLTAIRE, DIDEROT szellemének adott szállást. Most, mintegy engesztelésképpen István gróf művészi szentegyházat emel „az ISTENANYA szeplőtelen fogantatásának” titulására, és vallásos, mélyen hívő leikének nagyvonalúságával az istenes irodalom, messzeföldön híres könyvtárát alapítja...

Második feleségének, gróf ESTERHÁZY FRANCISKÁNAK (megh.: Fót, 1844) gyengélkedése, később elhatalmasodó betegsége miatt ismét gyakrabban fordul meg külföldön. Több alkalommal hosszabb időt tölt Rómában. Meleg kapcsolatok fűzik őt a legmagasabb egyházi körökhöz. XVI. GERGELY és IX. PIUS pápák mindig nagy szeretettel fogadják, érdeklődnek tervei felől, és örvendenek megvalósított alkotásainak. Hazánkban ő az első között volt, ki cselekvően, bőkezűen és eredményesen pártfogolta a művészeket és a művészeteket. Idősebb MARKÓT megrendeléseivel támogatja, LIGETIT taníttatta, utazásait fedezte, később foglalkoztatta. Megrendeléseivel bízta meg TENERANI-t és ZÜLICH-et. Hosszú időn át dolgozik a főtí templom részére vásznon és falfelületen egyaránt, BLAS KÁROLY.

Kortársa és barátja István grófot így jellemzi: „hazai művészetek első és akkor még egyetlen magasra emelője volt, valaminthogy a sírja felett emelkedő főtí templom égbenyúló tornyai hirdetik vallási és mű-érzését, örök emléke élő hitének, páratlan áldozatának is...”

1848-ban, mint Pest vármegye nádori helytartója, mindent elkövet a bizalom helyreállításáért, de eredménytelenül... a negyvennyolcas események után ő is első között járja meg a stációkat... 1852-ben újra szabad lesz, visszatér főtí magányába. Nem esküdött bosszút... nem menekült külföldre... nem járt fel és alá a hatalmasok lépcsőjén... bízott az Úristenben. DEÁK FERENC és KEMÉNY ZSIGMOND köréhez kapcsolódott. A főtí otthon nem csupán az enyhülés helye volt, hanem a nemzeti törekvések központjává vált. Itt a sebekből alig gyógyult honvéd... a nyomorúságban némaságra ítélt íróval együtt vigaszt talált. Fótnek már akkor irodalmi patinája volt, hisz FÁY ANDRÁS messze híres szüreteinek egyikén itt hangzott el VÖRÖSMARTY „Főtí dala” is. Ezért a költeményéért István gróf a költőt jelentékeny szőlőbirtokkal jutalmazta. A beteg GARAY JÁNOS is itt keresett enyhülést.

Szinte legendának tűnik a megtörtént valóság...

Hogyan segíti István gróf a szellemi élet kiválóságait? Egyiknek árváját hosszú éveken át — saját személyét elrejtve — támogatja, a másikat úgy istápolja, hogy a jó FÁY ANDRÁS közadakozást hirdet meg, a kívánt összeget pedig Károlyi folyósítja FÁY kezeihez... Megveszi ennek birtokát, annak könyvtárát nagyon magas áron, és várja az alkalmat, hogy pályatársai ajándékként visszajuttassa kezeikhez. DEÁK FERENC, mint VÖRÖSMARTY árváinak gyámja kér támogatást, Károlyi a megjelölt összegnek négyszeresét adja át a „haza bölcsének”.

Szívügye a katolikus könyvkiadás, ezért vállalja a Szent István Társulat elnökségét. Később IPOLYI ARNOLD, az általa nyújtott tetemes anyagi támogatással tudta egyensúlyba hozni a nemes ügy gazdasági helyzetét. A Szent László Társulat életrehívói között is ott látjuk őt, alapítványával elindítója ennek a sajátosan magyar és szépmúltú intézménynek, amelynek elnökségét haláláig viselte. Az intézményes szeretetszolgálat meghonosítására — francia tapasztalatok alapján — megalapítja a Szent Vince egyesületet, és élete végéig jötevőjük maradt. Nevéhez fűződik az első budapesti bölcsődének és gyermekmenhelynek létrehozása. Virágzó települést alapít káposztásmegyeri pusztáján, ami később Újpest neven sok tekintetben közismert lesz Európa-szerte.

Elismerések kísérik életét, 1855. április 22-én IX. PIUS pápa a KRISZTUS REND nagykeresztjével díszíti. 1871-ben valóságos belső titkos tanácsos lesz, 1877 novemberében a főtí otthonában I. FERENC JÓZSEF, ERZSÉBET KIRÁLYNÉ és RUDOLF trónörökös társaságában személyesen adja át neki a Szt. István Rend nagykeresztjét.

Kedves Barátunk!

Újpest gazdag múltjának írásos emlékeit, a sárguló jegyzőkönyveket, magánlevelezéseket, feljegyzéseket böngészve született a döntés: tegyük hozzáférhetővé a legérdekesebb írásokat azok örömére, akik szeretik Újpestet, szeretik közös történelmünket.

A HELYTÖRTÉNETI ÉRTESÍTŐ elsősorban a létező írásos emlékek közlésére vállalkozik, kommentár nélkül közölve azokat, mert meggyőződésünk szerint, akik az ÉRTESÍTŐT kézbe veszik, értékelik majd tartalmát.

Természetesen friss híradásokkal informálni is szeretnénk olvasóinkat arról, hol tartunk a helytörténeti munkában, a város hagyományainak védelmében. Várjuk tehát azokat a jelentkezőket, akik publikálni akarnak régi újpesti érdekességeket, eddig nyilvánosságot nem látott, vagy már egészen elfelejtett írásokat. Szívesen vesszük észrevételeiket is az ÉRTESÍTŐ formájával, tartalmával kapcsolatban.

Postán a HELYTÖRTÉNETI ALAPÍTVÁNY címén (1047 Bródy Imre u. 1.), telefonon a 160-5369-es számon lehet bennünket elérni.

Kérjük ne feledje: az ÉRTESÍTŐ-t mi „csak” szerkesztjük, azt tartalommal kitölteni, publikálni, érdekes fotókat készíteni Önnek kell!

Reméljük, ez a vállalkozás valamennyiünk közös örömévé válik.

Üdvözlő önt a

Szerkesztő

Életét tiszta öntudattal és keresztényi buzgósággal végzi be, 1881. június 10-én maga kéri gyóntatóját a szent útravaló és a szent kenet kiszolgáltatására. Környezetétől búcsút véve, június 12-én hajnali három órakor, egy csendes nyári éjszakán, a fóti templom Mária harangjának ezüstösen csilingelő hangja jelzi, hogy a KAPLONY nemzetség kései, de érdemekben kimagasló sarja, gróf KÁROLYI ISTVÁN most jelentkezik a Mindenható Istene előtt, hogy evilági sáfárkodásáról számot adjon...

Felhasznált irodalom és források:

gr. Károlyiné Apponyi Franciska családi feljegyzései

gr. Károlyi család levéltára

Dr. Karácsonyi János irodalmi hagyatéka

Násfay-Niedermann László irodalmi és levéltári gyűjtése

Násfay-Niedermann László (1910- ?) római katolikus pap, családfa-kutató 1962-1969 között az újpesti Clarisseum plébánia káplánja. A most közölt dolgozatát 1955. augusztus 19-én dedikálta dr. Schaub Zoltán fóti plébánosnak. Tudomásunk szerint ez a dolgozat először jelenik meg nyomtatásban.

Köszönetet mondunk Kiss Sándor úrnak, a fóti plébánia munkatársának, aki a most közölt dokumentumok megjelentetését lehetővé tette.

Dr. ÚJSZÁSZY LÁSZLÓ ny. főorvos

Gondolatok egy emléktábla avatásán

Újpest 150 éves alapításának évfordulóján ismét emléktábla került az Újpesti Károlyi Kórház falára. Az eredeti, szürke márványból készült tábla a kórház alapítója, gróf Károlyi Sándor nevét hirdette. A második világháborút követően vandál módon összetörve távolították el a táblát. A kórház alapítója gróf Károlyi Sándor humánus, szociális érzésű, közszeretnek örvendő földbirtokos főúr volt. Újpesti-megyeri birtokain számos szociális jellegű létesítményt alapított, többek között a Fővárosi Vízműveknek eladott megyeri földjeinek árából. A kórházon kívül a Szalézi szerzetesek által vezetett Clarisseum fiúnevelő intézetet templommal egybeépítve, a templommal beépített Stefáneum aggok menhelyét, a megyeri karmelita rend által vezetett fiú-leány Nevelőintézetet építtette fel. Meg kell említeni még, hogy a család vallásos érzületét tükrözi a fóti birtokon létesített, országos hírű műemlék katedrális felépítése is, melynek tervezője Ybl Miklós volt.

A Károlyi Kórház három holdnyi területen épült Ybl Miklós tervei alapján. Az 1894 végén épített kórház az akkori időszaknak megfelelő stílusban létesült, parkosított területen, virágkertésszel. Az Újpesten, mint első ízben létesített kórháznak a legkorszerűbb volt a felszerelése. Külön önálló konyhával, mosodával, fertőtlenítő központtal, központi fűtéssel, a parkba épített igazgatói lakással, prospektúrával, tenispályával s kapubejáróval egybeépített portásépülettel rendelkezett. A mindig zárt kaput elektromos szerkezet működtette.

A gazdasági teendők — konyha, mosoda, fertőtlenítő — elvégzése mellett a betegek ellátását és a műtő személyzetét 35 fő Szent Vince rendi nővér biztosította.

Az épületben klauzurában laktak a nővérek. A bentlakásra kötelezett másodorvosok részére is itt álltak lakások rendelkezésre. Az ellátásuk külön személyzettel, kiváló volt. Az épületben levő kápolnában a kórházi lelkész minden

reggel misézett. Az intézet zártságával csendes, békés, otthonos, családias volt.

1902-ben a Gyermekkórház, majd 1914-ben a Szülő- és Nőgyógyászati Otthon létesítésében tevékeny részt vállalt a kórház.

1938-ban az egyemeletes épületre egy új, korszerű emeletet húztak három hónap alatt. Így a nyugati kórházépítési módszerrel épített és berendezett kórház 240 férőhelyesre bővült. Újpest első kórházában belgyógyászati, sebészeti, gégészeti és röntgen osztály, legkorszerűbb laboratórium, korszerűen felszerelt könyvtár működött. 1951-ben a kórházban a Minisztérium engedélyével — az országban még ritkaságnak számító — Rheuma Osztály létesült, mely később az Országos Fürdő és Rheumatológiai Intézetbe olvadt be.

A kórház kezdeményezésével a 30-as évek végén megalapított Újpest-Rákospalota Orvosegyesülettel az orvosok továbbképzésére lehetőség nyílt, így ezzel is, mint Újpest első kórháza, a budapesti kórházak mellett kiemelkedő helyet foglalt el.

A kórház működési területe kiterjedt a Váci medence Újpestehez közel eső településeire is. A szegénysorsú járóbetegek részére külön ambulancia állt rendelkezésre belgyógyászati, sebészeti, bőr-nemibeteg, szemészeti, fül-orr-gégészeti, ideggyógyászati részleggel, Budapestről kijáró klinikai főorvosok vezetésével.

A háborús események sem kerültek el, kiűrésével több mint három hónapig, mint orosz katonai kórház működött. A híres, értékes könyvtár a lángok martaléka lett.

A kórház 1951-ben tanácskórházzá vált. A bentlakásokkal együtt, mint Károlyi kórház, megszűnt, így neve is megváltozott. A Szent Vince ápolórendet feloszlatták, a személyzet teljesen kicserélődött, a vezető főorvosok megtartása mellett.

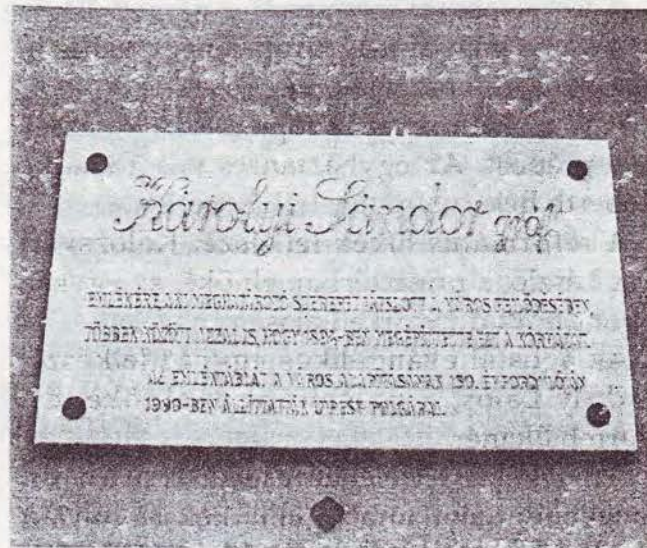
A kórház megtartotta vezető szerepét a központi rendelkezések nyomán más újpesti kórházakkal — a Szülőotthonnal, az Árpád Kórházzal, majd a Városi Kórházzal — való egyesítése után is, melyet központi igazgató főorvos vezetett.

Meg kell emlékezni az egész orvosi kar és a személyzet áldozatos munkájáról, valamint ki kell emelni dr. Sándor István és dr. Lazarits Jenő igazgató főorvosok, dr. Farkas Jenő és

dr. Horn Zoltán főorvosok segítőkész munkáját, akik a több mint 50 éves kórházi működésben nagy segítségemre voltak. Röviden összefoglalva ez a kórház története. Mint a kórház legöregebb orvosa kívánom, hogy az ország egészségügyét továbbra is teljes szívvel, eredményesen folytathassa.

A fenti megemlékezés szerzője dr. Újszász László nyugdíjas főorvos, akit mint köztiszteletben álló, Újpesten 50 évig gyógyító orvost, 1990-ben AD HONOREM ÚJPEST emlékéremmel tisztelt meg a hálás újpesti polgárság. A most közölt megemlékezésnek aktualitása, hogy 1995-ben tervezzük azt az ünnepségsorozatot megrendezni, amikor is a Károlyi Kórház alapításának 100. évfordulóját ünnepeljük.

Ezúton is kérjük azokat az újpesti Olvasókat, az innen elszármazott újpestieket, hogy amennyiben rendelkeznek a Károlyi Kórház működésével kapcsolatos emléktárgyakkal (levelekkel, fényképekkel, műszerekkel stb.), szíveskedjenek azt jelezni, hogy azokról fotómásolatot készíthessünk egy, a kórház múltját bemutató kiállítás megrendezéséhez. Amennyiben ezeket a tárgyakat végleg átadják, azt köszönettel az Újpesti Helytörténeti Gyűjteményben fogjuk elhelyezni. A jelentkezéseket a szerkesztőség várja.

Üdv az Olvasónak!

1923

Emlékezetül adjuk a jövő nemzedéknek a világháborúban elesett újpesti hősök emlékszobrának alapkövetétele alkalmával, Újpest r. t. város kormányzati, egyházi és kulturális alapotát.

Újpest város 1840-ben alakult. Lassanként felismerték kedvező helyzetét, s lakosainak száma gyorsan szaporodott. 1907-ben lett rendezett tanácsú város és ma 1923-ban közel 65.000 lakosa van.

Újpest Pest-Pilis-Solt-Kiskus vármegye egyik legnépesebb városa. A vármegye főispánja: dr. Presly Elemér, alispánja pedig: dr. Agoraszto Tivadar.

A város közigazgatási ügyeit a városi tanács intézi, dr. Semsey Aladár polgármester vezetése alatt. És pedig: Hess Pál főjegyző, Vrányi Teofil, Hoffer Mihály, Lőwy Sándor, Váradi Zsigmond, Bánó Vince tanácsnokok, dr. Boros Mór főügyész, dr. Fadgyas Gyula tiszti főorvos, Szimon László főszámvevő.

A városi képviselőtestület 100 virilisjogú és 100 választott tagból áll.

A magyar királyi járásbíróság elnöke dr. Fábián Aladár.

A magyar királyi államrendőrség újpesti kerületi kapitányságának vezetője: Egry Péter Pál főkapitány helyettes.

A magyar királyi állampénztár vezetője: Salamon Árpád.

A város lakosai magyarok, s négy vallásfelekezet szerint oszlanak meg.

A róm. kath. egyház főpapja: dr. Varázséji Béla prépost. Az egyháztanács világi elnöke Hőberth Béla.

A református hívek lelkesze: Kolozsvári Kiss László, a presbitérium elnöke, az egyház főgondnoka dr. Szarka Lajos.

Az ágostai evangélikus egyház lelkesze: Geduly Lajos, a presbitérium elnöke: dr. Wurmb Elemér.

Az izraelita hitfelekezet lelkeszi állása dr. Venetianer Lajos főrabbi elhalálózása folytán jelenleg üresedésben van. A hitközség elnöke:

dr. Kálmán Ödön.

Városunknak számos iskolája van, és pedig: Magyar. kir. áll. fiú főgymnasium, igazgatója dr. Rákóczy Géza főigazgató.

Magy. kir. áll. leány főgymnasium, igazgatója dr. Zibolen Endre.

Polgári iskolák:

I. sz. áll. polg. fiúiskola, igazgatója Jenkovszky Sándor.

I. sz. áll. polg. leányiskola, igazgatója Deák Sándor.

II. sz. áll. polg. fiúiskola, igazgatója Feltóty László.

II. sz. áll. polg. leányiskola, igazgatója Rákossy Zoltán.

Magyar királyi állami faipari szakiskola, igazgatója Dózsa János, iparokt. kir. főigazgató.

Elemi iskolák:

Viola utcai állami fiúiskola, igazgatója: Galla Endre.

Viola utcai állami leányiskola, igazgatója: Czibor János.

Erzsébet utcai állami fiúiskola, igazgatója: Kamiss Gyula.

Erzsébet utcai állami leányiskola, igazgatója: Rossmann Ferenc.

Lőrincz utcai állami fiúiskola, igazgatója: Hlatky Ágoston.

Lőrincz utcai állami leányiskola, igazgatója: Károlyi Károly.

Ferenc József téri fiúiskola, igazgatója: Sebestyén Mihály.

Ferenc József téri leányiskola, igazgatója: Székely Samu.

Attila utcai fiúiskola, igazgatója: Kayser J. Ferenc.

Attila utcai leányiskola, igazgatója: Páncél Lajos.

Toldy utcai fiúiskola, igazgatója: Harmat Ferenc.

Toldy utcai leányiskola, igazgatója: Stitz Pál.

Béla utcai vegyes iskola, igazgatója Orosz

István.

Ezekén kívül van a városnak 13 óvodája, iparos és kereskedő tanonc iskolája.

A kultúra terjesztésében buzgolkodnak a sajtó munkásai is. Városunkban 3 politikai és 3 társadalmi és szépirodalmi lap jelenik meg.

A zenekultúra terén a Zeneművelődési Egyesület Conservatoriuma szerepel elsősorban.

A művészet terjesztésében a Képzőművészeti Egyesület fejt ki értékes munkát.

A Blaha Lujza Színház és 5 mozgófénykép színház szintén a kultúra céljait szolgálja.

A lakosok túlnyomórészt iparosok, akik az ipartestületben tömörültek. Az ipartestületi tagok száma 3500. Elnöke Korányi Jenő, titkárja Gere Lajos.

A gyáripari vállalatok száma 35.

Valamennyi társadalmi egyesület felsorolását fölöslegesnek tartjuk, ezen emlékszóbor felállításának kezdeményezőit azonban nem hallgathatjuk el. Az Újpesti Dalkör az az egyesület, amelynek kiváló elnöke és agilis tagjai voltak azok, akik a nemes eszmét felszínre vetették, és hazafias érzéssel Újpest város memes lelkű polgármesterének dr. Semsey Aladárnak védnöksége alatt meg is valósították. Az Újpesti Dalkör 1870-ben alakult, s immár 53 éve terjeszti a magyar dalkultuszt és ezzel együtt a magyar haza mélységes szeretetét. Dalos versenyek alkalmával több kitüntetésben részesült s jelenleg harmadik helyen áll az ország dalos egyesületei között.

Elnöke: Weigele Sándor.

Alelnökei: Szilágyi Pál, Gyárfás Emil.

Főtitkár: Harmath Ferenc.

Titkár: Agocs Árpád.

Jegyző: Ertl Lajos.

Pénztáros: Schissler Ferenc.

Ellenőrök: Nekaniczky Antal és Mumper Ferenc.

Zászlós: Konvicsny János.

Kürtös: Kelecsényi Ferenc.

Háznagy: Ehrenwald Lajos.

Működő tagok: Buresch Gyula, Bakos Béla, Baktai György, Binder Ede, Bárány Csaba, Berger János, Csandl Sándor, Engl Bernát, Forgács Arnold, Géch János, Knébl Béla, Kaiser József, Kucsera István, Kucsera Márton, Kajár József, Koffler Nándor, Köck János, Ko-

vács Mór, Kovács Nándor, Kelecsényi Sándor, Metlágel Béla, Novajovszky Gyula, Possert Jenő, Pánczél Lajos, Ragály Kálmán, Roskó Gyula, Roskó Lajos, Rieb Adolf, Scherzer Gusztáv, Szangetta István, Sztaholyák Frigyes, Vlacsil Károly, Orosz István.

Az emlékmű közadakozásból készült. A költségek fedezésére szükséges összeg alapját az Újpesti Dalkör vetette meg az 1923-ik évi április hó 11-én rendezett hangverseny 80.000 koronát kitevő tiszta jövedelmével. Kötelességünk azok neveit megörökíteni, akik lelkes áldozatkésséggel és nemes ügybuzgósággal igyekeztek a felállításhoz szükséges összeg előteremtését részint adakozásukkal, részint gyűjtésükkel biztosítani. Újpest város közönsége 100.000 koronát, a Martinovich cég 50.000 koronát, Lauer Miklós 50.000 koronát, Vlasich Vendel 50.000 koronát adományozott. Fehér Miksa 70.000 koronát, Róth Rezső 65.700 koronát gyűjtött az alapra, Tomola Frigyes építész az emlékmű alépítményeit teljesen ingyen készítette el, ami a mai viszonyok szerint 1.000.000 korona értéket képvisel, s ezzel a legnagyobb összeggel járult a felállítás költségeihez.

Az emlékmű tervezői és megalkotói Lukács és Szamosi budapesti szobrászok.

A szobormű létesítése és a leleplezési ünnepély rendezése terén értékes munkát végzett a 10-es bizottság, amelynek tagjai: Weigele Sándor elnök, dr. Szalay Sándor, dr. Lisszauer Lajos, Pörge Gergely, Gyárfás Emil, Kriszt Lajos, Agocs Árpád, Szilágyi Pál, Róth Rezső, Sándor Ferenc és Harmath Ferenc.

Az emlékmű létesítése 3.000.000 magyar koronába kerül a zürichi frank 0'06 1/2 árfolyam szerint.

Kelt Újpest városában, az Úr 1923-ik évében Szent Jakab havának 18-ik napján.

*

1993 augusztusában avatták fel az új I. világháborús emlékművet. Az 1923-ban avatott régít 1973-ban széttörték. Az alapköben elhelyezett iratot a Helytörténeti Gyűjtemény őrzi. Ennek második fejezetét közöljük, mint a 20-as évek újpesti kordokumentumát.

Helytörténeti hírek...

◊ Az augusztusi VÁROSNAPOKszép eseménye volt az I. világháborús katonai emlékmű felavatása. Az újpesti egyházak imájával, dr. Derce Tamás polgármester úr gondolatgazdag beszédével avattuk fel a háború újpesti katonahőseinek emlékművét a Tanoda téren. Zala György 1930-ban készített kétalakos bronzszobra, eddig nem volt közterületen felállítva. A Budapest Galéria — személy szerint dr. Zsigmond Attila főigazgató úr — nagylelkű döntése alapján került ez a szép szobor Újpestre. Amint az közismert, az 1923-ban ezen a helyen felállított emlékművet (Lukátsy Lajos és Szamosi Imre szobrászok alkotását) 1973-ban megsemmisítették. Az új szobor felállítását az Újpesti Városvédő Kör kezdeményezte, az anyagi fedezetet az Önkormányzat Közgyűlése biztosította.

◊ Az Önkormányzat Közgyűlése úgy határozott, hogy dr. Gyökössi Endre ny. református lelképásztort és Neogrády László ny. tanárt, a közismert újpesti helytörténészt tiszteli meg ÚJPEST DÍSZPOLGÁRA címmel. A DÍSZPOLGÁRI oklevél átadására, a Városnapok keretében rendezett, meghitt hangulatú ünnepségen került sor. Szívből gratulálunk!

◊ Dr. Fülöp Sándorné báró Perényi Margit újpesti polgártársunk szeptember elején az Újpesti Helytörténeti Gyűjteménynek ajándékozta Pörge Gergely, közismert újpesti festőművész 1913-ban készült „ÚJPEST” című olajfestményét. Az adományt HOCK ZOLTÁN alpolgármester úr levélben köszönte meg az adományozónak. A kép nemsokára látható lesz a Gyűjteményben.

◊ Kihirdették a tankönyvpályázat eredményét. Amint arról az ÚJPEST újság is hírt adott, az Újpesti Helytörténeti Alapítvány még április hónapban pályázatot hirdetett általános iskolában használható, Újpest történetét bemutató tankönyv megírására. A pályaművek beadásának határideje október vége volt. December 7-én hirdették eredményt a zsűri. (Neogrády László elnök, Kliment Tiborné, dr. Katona Mihályné, Zoboki Mihályné pedagógusok és dr. Zámbo Gyula, az Alapítvány részéről.) A bíráló bizottság első díjat nem adott ki. Két második díj kiosztására került sor, az egyiket HARGITAI KATALIN egyetemi hallgató, a másikat ifj. HIRMAN LÁSZLÓ középiskolai tanár kapta. A harmadik díjat DR. SZERÉNYI ANTALNÉ középiskolai tanár munkájának ítelték. Reméljük, hogy az 1994-es tanévben már kézbe vehetik az újpesti diákok az ÚJPESTI OLVASÓKÖNYVET.

◊ Szép meglepetéssel kedveskedett tagjainak és minden újpestinek az Újpesti Értelmiségi Klub az új esztendőben. DR. SIPOS LAJOS és KADLECOVITS GÉZA szerkesztésében, 1000 példányban „Írások Újpest történetéből” címmel érdekes, Újpestről szóló írásokat tartalmazó könyvet adtak ki. A könyv megjelenését az Újpesti Helytörténeti Alapítvány az Újpest Közművelődéséért Alapítvány anyagi támogatásával valósította meg.

◊ 1993. október 16-án az Ady Endre Művelődési Központban találkoztak azok a pedagógusok, diákok és érdeklődők, akik hivatásszerűen foglalkoznak Újpest helytörténetével. A több mint negyven résztvevőt Kadlecovits Géza, az Újpesti Helytörténeti Alapítvány ügyvezetője tájékoztatta azokról a lehetőségekről, amelyek segítségével szervezettebbé válhat a város történetének feldolgozása, tárgyi emlékeinek megmentése. Több érdekes javaslat hangzott el, aminek hasznosítására 1994-ben kerülhet sor.

◊ Ismét lesz középiskolás vetélkedő. 1992 tavaszán rendezte meg az Újpesti Városvédő Kör az első helytörténeti vetélkedőt, újpesti középiskolások részvételével. 1993-ban ezt az általános iskolások vetélkedője követte. 1994 március első napjaiban hét újpesti középiskola csapata bizonyíthatja tudását Újpestről. Várhatóan a Babits Mihály Gimnázium, a Könyves Kálmán Gimnázium, a Kanizsai Dorottya Gimnázium, a Bőripari Szakközépiskola, a Bródy Imre Gimnázium, a Faipari Szakközépiskola és a Berzeviczy Gergely Szakközépiskola diákjai mérik össze tudásukat.

◊ Fotóalbum készül az újpesti szobrokról, emléktáblákról és műemlék épületekről. IFJ. HIRMAN LÁSZLÓ tanár úr összeállításában hamarosan rendelkezésünkre áll majd egy átfogó katalógus, ami színes fotókkal és szöveggel segít majd a tájékozódásban.

◊ Nagy Miklós újpesti polgártársunk saját költségéből háttérfalet építtetett a Görgey és Erkel utca találkozásában álló, régi határkereszt mögé. Követendő példa! Nagyon köszönjük!

◊ Örömmel adjuk hírül, hogy az Újpesti Városvédő Kör pályázatát kedvezően bírálta el az Önkormányzat Oktatási és Közművelődési Bizottsága, ezzel lehetővé válik, hogy újpesti személyiségekről elnevezett utcákban úgynevezett életrajzi táblákat helyezzenek el, tájékoztatva a névadóról. A táblák kihelyezésére várhatóan május hónapban kerül sor.

A lap nyomdai előkészítését Wagner Attila végezte

Az alapítvány 1993. évi támogatói:
RICOPY KFT., ÉPORG KFT., CHINOIN RT.,
ÚJPEST KFT., DR. KAPOLYI LÁSZLÓ, UKTV,
SZOC.DEM.PÁRT ÚJPEST

Kiadja: az Újpesti Helytörténeti Alapítvány
Hock Zoltán elnök
Szerkesztő: Kadlecovits Géza
Szerkesztőség: 1047 Bródy Imre u. 1. Tel.: 160-5369.
Készíti: TUNGSRAM PRINT Kft.